

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ аб Пленуме Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза

19 чэрвеня 1961 года адбыўся Пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Пленум ЦК КПСС заслухаў і абмеркаваў даклад Першага сакратара ЦК КПСС таварыша Хрушчова М. С. «Аб праекце Праграмы КПСС» і даклад сакратара ЦК КПСС таварыша Казлова Ф. Р. «Аб праекце Статута КПСС».

У рабоце Пленума прынялі ўдзел члены ЦК КПСС, кандыдаты ў члены ЦК КПСС, першыя сакратары ЦК Кампартый саюзных рэспублік, крайкомаў і абкомаў партыі, адказныя работнікі ЦК КПСС і саюзных органаў.

Пленум прыняў адпаведныя пастановы, якія сёння публікуюцца.

АБ ПРАЕКЦЕ ПРАГРАМЫ КПСС

Пастанова Пленума ЦК КПСС
па дакладу таварыша
ХРУШЧОВА М. С., прынятая
19 чэрвеня 1961 года

Заслухаўшы і абмеркаваўшы даклад Першага сакратара ЦК КПСС таварыша Хрушчова М. С. «Аб праекце Праграмы КПСС», Пленум ЦК КПСС аднадушна адабрае прадстаўлены праграмнай камісіяй і разгледжаны Прэзідыумам ЦК КПСС праект Праграмы Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Апублікаваць праект Праграмы КПСС у друку 30 ліпеня 1961 года для ўсеагульнага азнаёмлення і абмеркавання членамі і кандыдатамі ў члены КПСС і ўсімі працоўнымі.

Абавязваць ЦК Кампартый саюзных рэспублік, абкомы, крайкомы, гаркомы і райкомы партыі арганізаваць шырокае абмеркаванне праекта Праграмы КПСС у пярвочных партыйных арганізацыях, на раённых, гарадскіх, абласных, краевых канферэнцыях і з'ездах Кампартый саюзных рэспублік.

АБ ПРАЕКЦЕ СТАТУТА КПСС

Пастанова Пленума ЦК КПСС
па дакладу таварыша
КАЗЛОВА Ф. Р., прынятая
19 чэрвеня 1961 года

Заслухаўшы і абмеркаваўшы даклад сакратара ЦК КПСС тав. Казлова Ф. Р. «Аб праекце Статута КПСС», Пленум ЦК КПСС пастанавіў:

1. Адобрыць у асноўным праект Статута КПСС, прадстаўлены Прэзідыумам ЦК КПСС на разгляд Плену-ма ЦК КПСС.

2. Апублікаваць праект Статута КПСС у друку 20 жніўня 1961 г. для ўсеагульнага азнаёмлення і абмеркавання членамі і кандыдатамі ў члены КПСС і ўсімі працоўнымі СССР.

3. Абавязваць ЦК Кампартый саюзных рэспублік, абкомы, крайкомы, гаркомы і райкомы партыі арганізаваць шырокае абмеркаванне праекта Статута КПСС ва ўсіх пярвочных партыйных арганізацыях, на раённых, гарадскіх, абласных, краевых канферэнцыях і з'ездах Кампартый саюзных рэспублік.

У Прэзідыуме Вярхоўнага Савета СССР

За вялікія поспехі, дасягнутыя ў развіцці ракетнай прамысловасці, навукі і тэхнікі, паспяховае ажыццяўленне першага ў свеце палёту савецкага чалавека ў касмічную прастору на караблі-спадарожніку «Ускход» Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР узнагародзіў другім залатым медалем «Серп і Молат» 7 выдатных вучоных і канструктараў—Герояў Сацыялістычнай Працы, прысвоіў званне Героя Сацыялістычнай Працы 95 выдатным канструктарам, кіруючым работнікам, вучоным і рабочым, узнагародзіў ордэнамі і медалямі СССР 6.924 рабочых, канструктараў, вучоных, кіруючых і інжынерна-тэхнічных работнікаў, а таксама ўзнагародзіў ордэнамі СССР рад навукова-даследчых інстытутаў, канструктарскіх бюро і заводаў.

Ордэнам Леніна ўзнагароджана 478 чалавек, ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга — 1.218, ордэнам Чырвонай Зоркі — 256, ордэнам «Знак Пашаны» — 1.789 і медалямі — 3.183 чалавекі.

У К А З

Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР

Аб узнагароджанні Першага сакратара ЦК КПСС і Старшыні Савета Міністраў СССР двойчы Героя Сацыялістычнай Працы таварыша **ХРУШЧОВА М. С.** ордэнам Леніна і трэцім залатым медалем «Серп і Молат»

Адзначаючы выдатныя заслугі Першага сакратара Цэнтральнага Камітэта КПСС і Старшыні Савета Міністраў СССР таварыша Хрушчова М. С. у кіраўніцтве па стварэнню і развіццю ракетнай прамысловасці, навукі і тэхнікі і паспяховым ажыццяўленні першага ў свеце касмічнага палёту савецкага чалавека на караблі-спадарожніку «Ускход», які адкрыў новую эру ў асваенні космасу, ўзнагародзіў таварыша **ХРУШЧОВА М. С.** ордэнам **ЛЕНІНА** і трэцім залатым медалем «СЕРП І МОЛАТ».

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР **Л. БРЭЖНЕВ**.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР **М. ГЕАРГАДЗЕ**.

Масква, Крэмль, 17 чэрвеня 1961 г.

УРУЧЭННЕ ВЫСОКІХ УЗНАГАРОД

19 чэрвеня ў Крэмлі Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР **Л. І. Брэжнеў** уручыў ордэн Леніна, трэці залаты медаль «Серп і Молат» Героя Сацыялістычнай Працы і Грамата Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Першага сакратара Цэнтральнага Камітэта КПСС і Старшыні Савета Міністраў СССР таварышу **Хрушчова Мікіты Сяргеевічу**, удастоенаму гэтай высокай узнагароды за выдатныя заслугі ў кіраўніцтве па стварэнню і развіццю ракетнай прамысловасці, навукі і тэхнікі і паспяховым ажыццяўленні першага ў свеце касмічнага палёту савецкага чалавека на караблі-спадарожніку «Ускход», які адкрыў новую эру ў асваенні космасу.

Уручаючы ордэн Леніна і залаты медаль «Серп і Молат», **Л. І. Брэжнеў** ад усяго сэрца павіншаваў натхніцеля і арганізатара работ па асваенню космасу таварыша **Мікіту Сяргеевіча Хрушчова** за заслужанай узнагароды і ад усяго сэрца пажадаў яму моцнага здароўя і далейшых поспехаў у самаададанай барацьбе за росквіт нашай Радзімы, за мір і дружбу паміж народамі.

Л. І. Брэжнеў уручыў узнагароды Героям Сацыялістычнай Працы за выдатныя заслугі ў развіцці ра-

кетнай тэхнікі і забеспячэнні паспяховага палёту савецкага чалавека ў касмічную прастору на караблі-спадарожніку «Ускход». Ордэн Леніна, залаты медаль «Серп і Молат» і Грамата Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР уручаюць сакратар ЦК КПСС **Ф. Р. Казлов**, другі залаты медаль «Серп і Молат» і Грамата Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР — прэзідэнт Акадэміі навук **М. В. Келдыш**.

Ордэны Леніна, залаты медаль «Серп і Молат» і Граматы Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР уручаюць таксама намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР **К. Н. Рудневу**, міністру СССР **В. Д. Калмыкову**.

Намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР **Д. С. Кароткіна** уручыў ордэн Леніна, залаты медаль «Серп і Молат» і Грамату Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР за выдатныя заслугі ў развіцці ракетнай тэхнікі і забеспячэнні паспяховага палёту савецкага чалавека ў касмічную прастору на караблі-спадарожніку «Ускход» Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР **Л. І. Брэжнеў**.

Таварышы **М. С. Хрушчоў, Ф. Р.**

Казлоў, Л. І. Брэжнеў, Д. Ф. Усцінаў, М. В. Келдыш, К. Н. Руднеў і В. Д. Калмыкоў горада падзякавалі партыю і ўрад за высокія ўзнагароды.

Таварышы **Л. І. Брэжнеў і Д. С. Кароткіна** цёпла і з вялікай сардэчнасцю павіншавалі Герояў Сацыялістычнай Працы за заслужанай узнагароды і ад душы пажадалі ім добрага здароўя і далейшых поспехаў у іх рабоце.

Пры ўручэнні ўзнагарод прысутнічалі таварышы **А. Б. Арыстаў, М. Р. Ігнатаў, А. М. Касыгін, О. В. Куусінен, А. І. Мікіян, Н. А. Мухітэзіна, М. В. Падгорны, М. А. Суслэй, К. А. Фурцава, М. М. Шернік, П. М. Паспелай, Я. Э. Калібернін, А. П. Кірленка, К. Т. Мазураў, В. П. Мжавнадзе, М. Г. Пярэухін, Г. І. Воранаў, В. В. Грышын**, намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР **В. Н. Новікаў** і іншыя.

Высокія ўзнагароды ўручаны таксама вялікай групе вучоных і канструктараў, інжынераў, тэхнікаў і рабочых, узнагароджаных за вялікія поспехі, дасягнутыя ў развіцці ракетнай прамысловасці, навукі і тэхнікі, паспяховае ажыццяўленне першага ў свеце палёту савецкага чалавека ў касмічную прастору на караблі-спадарожніку «Ускход».

ПРАЛЕТАРЫЙ УСІХ КРАІН, ЯДНАІЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННИКАУ БССР.

№ 48 (1582)

Аўторак, 20 чэрвеня 1961 года

Цана 4 кап.

ТЫ ЧУЕШ МЯНЕ, МОЙ СЯБРА?

Сырая, халодная зямлячка...
Ты памятаеш яе, мой сябра?
Гэта ў Градзянскіх лясках...
Гэта амаль дваццаць год на-
зад...

Гэта наша партызанскае жыццё...
Я кажу — жыццё. Трэба было сказаць — барацьба. Толькі барацьба таксама жыццё — неймаверна напружана, неверагодна цяжка, невыкажана балючае.

Мы бачылі з табой нявінна пралітую кроў жанчын, старых і дзяцей.
На дарогах.
На палатках.
На вогнішчах.
Мы бачылі з табой спаленыя гарады і вёскі.

Мы бачылі з табой невыкажана страшэнны згустак чалавеча гора.

Мы бачылі вайну.
Мы ішлі па яе гарачых дарогах, гаралі ў яе пошмы, падалі ў смяротных муках, ладзіліся ў зноўку ішлі.

Мы бачылі вайну.
Мы ведалі, што гэта такое...
А памятаеш, мой сябра? Аднойчы ў час кароткага адпачынку, пасля баявой работы, мы сядзелі з табой і гаварылі аб жыцці. Не аб вайне. Мы гаварылі аб тым, як будзем сець хлеб і варыць сталь, будаваць дамы і садзіць дрэвы, пракладаць новыя дарогі і вадзіць цягнікі...

Мы ведалі, для чаго прыйшлі на вогненнае поле вайны. Мы прыйшлі ратаваць Радзіму ад смяротнай небяспекі. А Радзіма — гэта наша жыццё.

Наша слава.
Наша будучыня.
Нашы высокі і смелы ўзлёты.

Вось чаму ў нашых сэрцах быў бязмяска вялікі зарад любоўі да Радзімы, да сваёй Камуністычнай партыі, да свайго народа. Таму мы і ішлі сваё сэрца, як гранаты на зарожкі доты. І спалілі іх...

Я прыгадаў вайну невыпадкова, мой сябра. Кожны дзень газеты прыносяць трыюмфальныя весткі. Звар'яцелыя ворагі міру крычаць аб новай вайне.

Містэры! А вы ведаеце, што

такое потнае, белая ад солі, гімнасцёрка, заскараўлены, крывавае бітвы?

А вы ведаеце, што такое недарэка дадому бацькі, сына, мужа?

Містэры гэтага не ведаюць. Містэры гэтага не хочуць ведаць. Яны нічога і нікога за вайну не страцілі. Яны прыбодзілі мільёны, сотні мільёнаў!

Простыя людзі на ўсёй Зямлі планавяе праклінаюць вайну. Народ не хоча вайны. І з гэтай іе могуць не лічыцца нават містэры, якія робяць палітыку ў заходніх краінах.

Савецкі ўрад кажа: «Давайце разаб'ёмся».

Кіраўнікі заходніх дзяржаў быццам бы і паважаюцца на разаб'ёры, але нашых катэроў пранімае ў гэтым пытанні прымамі не хочуць. Яны намагаюцца не вырышчыць гэтае важнейшае пытанне суцэсна, а заблытаць яго.

Знаёмыя прыёмы!

А кіраўнікі неаправданых капіталістычных краін вават сцінулі маску крывадушчасці. У той час, калі Савецкі ўрад вядзе ў Японію перагаворы з заходнімі краінамі аб разаб'ёры, дзяржавы кіраўнікі Францыі валадуць атамную бомбу на выпрабаванне.

А састарэлы заходне-германскі канцлер Адэнаўэр лапецаў ад зайдзрасці:

— Даўце і мне атамную бомбу!

Навошта ж вам атамная бомба, містэры? Для аховы вашых мільёнаў? Дык хто ж хто на іх кваліфікацыя? Атамным страйнд-лам вы хочаце памножыць вайну мільёнаў! Вы хочаце падаграць «халодную» вайну і зрабіць яе «гарачай»!

Паспрабуеце і паглядзеце, каму будзе горача. Не той пер час, містэры! У савецкай краіны і яе сяброў ёсць чым адстаяць свае інтарэсы.

Толькі мы не пагражаем нікому вайной.

Ты чуў, мой сябра, выступленне па радыё і тэлебачанню выдатнага паўпрада міру — Мікіты Сяргеевіча Хрушчова? Ён так і сказаў: «Мы не хочам жыцця адной сусветнай вайны — мы хочам міру...»

Увесь свет прыслухоўваўся да простых і мудрых у сваёй справядлівасці слоў Мікіты Сяргеевіча. Яно сустрача з прэзідэнтам Злучаных Штатаў Амерыкі Джонам Кенедзі — людская надзея на лепшае.

Ідзе вялікая барацьба, мой сябра. Барацьба за мір. Фронт гэтай барацьбы рассяняўся на ўвесь свет.

На перадавых пазіцыях сумленнасці і надзейнасці байцы — народы Савецкага Саюза, народы сацыялістычных краін.

Самая грозная і сакрушальная зброя ў гэтай сусветнай барацьбе — праўда, і гэтая зброя пераможца.

І так, мой сябра, мы ідзем у наступленне. У пераможны бой за мір. Нас вядзе мудры і вопытны камандзір — наша родная Камуністычная партыя.

Ты, як і мільёны падобных табе, стаіш на сваім баявым пасту: сееш хлеб і выраш сталь, будаваць дамы і садзіць дрэвы, пракладаеш новыя дарогі і вадзіш цягнікі...

На тваіх грудзях побач з ордэнам Вялікай Айчыннай вайны — ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Пяршы ордэн ты атрымаў за гераічныя баявыя дзеянні там, у Градзянскіх лясках...

Другі ордэн ты атрымаў зусім нядаўна за гераічныя дзеянні на мірных фронце...

Значыць, ты добры баец, мой сябра.

Памятаеш, я спаткаў цябе ў новым нашым беларусым горадзе Салігорску? Ты толькі што падняўся з шахты.

Дзень кнігі

У нядзелю ў Мінску работнікі кнігандлю сталіцы і беларускія пісьменнікі правялі Дзень кнігі. Дзесяткі латкоў з палітнай, мастацкай, сельскагаспадарчай літаратурай былі вынесены на Цэнтральную плошчу, у гарадскіх трактаразасцёпах і аўтазаводах, парк ім. Чалоскіна. Як і ў мінулыя Дні кнігі, аматара мастацкай літаратуры цікавілі новыя творы пісьменнікаў рэспублікі. Яны ахвотна набывалі творы Янкі Купалы і Якуба Коласа, раманы і апавяданні К. Чорнага, Зм. Бядулі, М. Лынькова, Я. Маўра.

У сустрэчы з чытачамі прынялі ўдзел пісьменнікі А. Астрэшка, І. Гурскі, Ул. Карпаў, Ус. Краўчанка, А. Кулакоўскі, І. Шамякін і іншыя.

У мокрым брызентавым камбізоне.

Потны і чорны ад бруду. Ты не скардзіся на цяжкую адрапаваную змену. Не. Стомлены і радасны, ты расказаваў аб новым сваім працоўным подзвігу. Чым глыбей ты падіваўся шахту, тым вышэй паднімалася твая баявая слава.

А памятаеш, мой сябра, як зусім, зусім нядаўна мы спаткаліся з табой на палатках твайго палескага калгаса? Ты па-таварыску паказваў мне шырокія палаткі і радаваўся за высокі будучы ўраджай.

Мы гаварылі з табой аб жыцці. Не аб вайне.

Мы гаварылі аб новых электрастанцыях і палёце ў космас, аб новых машынах і палярных даследаваннях, аб новабудовых і выдатных адкрыццях...

Мы гаварылі аб нашай дарагой Радзіме.

Радзіма — гэта наша жыццё. Наша слава.

Наша будучыня.

Нашы высокі і смелы ўзлёты.

Вось чаму ў нашых сэрцах бязмяска вялікая любоў да Радзімы, да сваёй Камуністычнай партыі, да свайго ўрада.

Таму мы і працуем не пакадаючы рух. Не згінаемся ў барацьбе. Заваджаем новыя і новыя мірныя пазіцыі, бярэм новыя і новыя рубяжы...

Ты чуюш мяне, мой сябра? Прабач, што я не называю твайго імя. Ты — гэта цудоўны савецкі чалавек.

Будуць.

Хлэбароб.

Вучоны.

Педагог...

Ты — гэта гаспадар свайго зямлі.

Вось чаму мне хацелася пагаварыць з табой, як з другім — самым блізім і надзейным, самым шчырым і сумленным.

Мне проста хацелася сказаць разам з табой:

— Добры дзень, Жыццё!

Міхась ПЯНІКРАТ.

Сорак першы — шэсцьдзесят першы

... Ужо каторы дзень ішлі баі. Крэпасць ляжала ў руінах. Радзі-прадуктары з таго боку Буга і Мухомыя гаралілі: «Нямаскія войскі ўзялі Мінск, Віцебск, Мгаріш, Смаленск...»

Больш скаляныя сэрцы байцоў неўміручага гарнізона. Іх засталася нямнога. Яны добра ведалі: на дапамогу сюды ніхто не прыйдзе. Радзіма абліваецца крывёю на палях бітваў.

Паранены адзіны з кіраўнікоў абароны Цэнтральнага вострава крэпасці Андрэй Кіжаватаў. Лейтэнант стараецца выстаяць на нагах. Цяпер ён тут і ўран і камандзір.

Цераз плячо ў яго перакінута смяртэная сумка. Некалкі дзён яе неслі жонка Каця. Яна перавязвала раны байцаў. Але жанчыны і дзеці па загаду камандвання абароны 26 чэрвеня пакінулі крэпасць.

Сярод іх — і Каця Кіжаватава з трыма дачкамі. «Дзе яны? Што з імі?» — думае лейтэнант.

У каземат прыводзяць парля-менцёра, Фашысцкі афіцэр працягвае руку савецкаму камандзіру.

— Вашы рукі ў чалавечай крыві, — не падаючы ворагу руку, сурова гаворыць А. Кіжаватаў. Ён паказвае на крэпасную плошчу, дзе ляжаць трупы байцоў. — За што забілі гэтых людзей?

Гітлеравец з момант маўчыць.

Затым з яго вуснаў зрываецца: — Прапаную склаці зброю і капітуляваць.

— Савецкія воіны не здаюцца аж да смерці! — сурова адказвае А. Кіжаватаў.

— Хіба вы жыць не хочаце? Нямаскае камандаванне захваеце ам і вайшай самі жыццё. Вам будучы створаны самы лепшы ўмовы... пацеш спакшчыце парламентар.

— Я савецкі воін, а савецкія воіны не здаюцца! — крычыць у твар фашысту А. Кіжаватаў.

Проз некалькіх мінут неўвільчкая групка воінаў пад камандаваннем члена параненага лейтэнанта прымае бой супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Так у навалнішчы дні 1941 года тут, на краю нашай Радзімы, стаялі немерцы савецкія воіны. Яны адыдалі сваё жыццё за мір і шчасце нашага народа, за мір і шчасце на ўсёй зямлі.

Памятныя мясціны, звязаныя з гераічнай абаронай Брэсцкай крэпасці, знаходзяцца адлюстраваны ў карцінах многіх беларускіх мастакоў. На гэтым здымку вы бачыце брэсцкага мастака Васіля Шкіна, які працуе над карцінай «Холміскія варты».

Аляксей КУЛАКОЎСКІ.

СВЕТ ДУШЭЎНАЙ ПРЫГАЖОСЦІ

У новым зборніку апавяданняў М. Лупскава «Прыгнеч» выразна выявіліся характэрныя рысы мастацкай манеры, стылю, светаадчування аўтара, майстра лірыка-псіхалагічнай навілы. Сюжэт у яго апавяданнях прости, усё ўвага скіравана на раскрыццё чалавечых пачуццяў і думак.

У кнізе шмат апавяданняў пра дзяцей. Гэта апавяданні пра дзяцей для дарослых. Яны раскрываюць тую чыстую крывіцу, што цякае з нетраў роднай прыроды, які цудоўна «крывіцца-жывіцца» ў аднаго з дзяцей.

І «Крывіцца-жывіцца» і «Жывіцца» — пастычныя мініяцюры. Праўдзіва і сур'ёзна, з глыбокай павягай да героя перадаюцца думкі, пачуцці, душэўныя парывы і клопачы Талюшкі. Тысячы «чэмаў», «адкуль» ўзнікаюць у яго, і ён шукае на іх адказу.

Для Талюшкі кожны дзень — вялікая жыццё. Усё для яго падае. Маленкія героі багаты сапраўднай душэўнай прыгажосцю. Выкарыстоўваючы вядомае параўнанне, можна сказаць, што ў ім, як дуб у жоўдзеным, закладзены ўсё будучы чалавек — з бясчыннай цікавасцю, з вострай назіральнасцю, з улюбленасцю ў вялікі цудоўны свет.

Уважліва чытаць у складаных душэўных свет дзяцей і дарослых, Лупскаю настойліва і пераканальна шукае ўсё новых доказаў перамогі светлага пачатку, перамогі жыцця чалавечых пачуццяў над адзіноцтвам і зацісненнем. Так, на нашых вачах у апавяданні «Вестка», адным з лепшых у кнізе, разгараецца ў сэрцы маладой жанчыны барацьба паміж пачуццём фармальнага абавязку і пачуццём сапраўднага, нечаканага кахання. Вялікіна складае гіпноз уяўнага абавязку і ўсё — з поўным маральным правам — імкне насустрач каханню «якое нарэшце ж, дзеці, усплыло і закружылася».

Прышло чарговае пісьмо ад мужа з бізгальдзінскай вяртальнай «паліменіцы», а радасці не ведаць — «Вялікіна скілае галаву ўсё ніжэй і ніжэй». Пакуль дачка чытае, успамінае жанчына замужжа, у якім не столькі было кахання, колькі спачатку шкадавання да адзіноцтва, непаўнацэннага чалавека. Яна нібы ішчэ памятае яго — ёсць у яе муж, яна нібы рэшуча — вяртаецца! А ў сэрцы яе няма ўжо.

А жыццё наступнае, у душу глядзяць іншыя, казанскія вочы, але яны гоніць новае пачуццё, але на сланіне, засланіцца ад яго абавязку.

— Ой і забавілася ж я, — сказала, нарэшце Марыя Осіпаўна, устаючы. Тацяна таксама ўстае. — Згодна, — прамовіла яна, даверліва глядзячы ў вочы Марыі Осіпаўны. Кавалёва скупа ўсміхнулася, адказвала: — Прыходзь жа заўтра, пакажу табе кароў, раскажу, як і што...

НА СЭРЦЫ ў Тацяны не было страху, калі яна ішла назаўтра на ферму. І не толькі таму, што цяпер яна быццам адчувае поруч з сабою Кавалёву. Тацяна ж ішла на працу, а праца яе ніколі не палыхала. Адно толькі, што, вырваўшыся са свайго дама, яна да сабе зарок дабіцца высокай надойна малака, абавязкова дагнаць Маркаўшчыну, і хоць пра гэты зарок нікому не гаварыла і не сказала, але недзе ў глыбіні душы жадае трынаццацірады, якая быццам прыспявае, падганяе Тацяну ішчэ хутчэй.

Вос і ферма. Даве доўгія будыніны і абгароджаныя палатом двор. За кароўнікамі адрозны пачынае паляцка. Асоль далакца відзець наваколлі: і роўнае поле, і асфальтаваныя стужкі дарогі, і горады. Тацяна міжволі спынілася, глянуўшы навакол, і ёй здаецца, быццам яна ўпершыню адчула шырыню гэтых прастораў, быццам убачыла ў іх новае харавост.

Яна зашла ў кароўнік і адрозны ўгледзела Кавалёву. Тацяна ўсміхнулася: — О, Тацяна прыйшла! Добра, добра. — І павяла Тацяну паказваць, якія ёй даявляцца даць каровы. — Дзяціль кароў у цёбе будзе. Вос гэта «Сліва», — воль гэта «Буря»...

Тацяна кідала позір на кароў, і ёй здавалася, што яны быццам паіраюць на яе з насмешкай, на яе, як на чужую, і яна ледзь стрымалася, каб не сказаць: «Хутка мы з вамі падружымся, любіма мае...»

— А цяпер хадзем, — прамовіла Кавалёва. Яны ўвайшлі ў невялікіх пабеленых сценамі пакой. На падлозе сталі баты, блішчатыя ведры. На сцяне ў рамцы вісела тэбелі ўліку надойна малака. Кавалёва зняла тэбелі, і Тацяна з хваляваннем назірала, які пад спілком прывішчавы даяр Карвалёва нетаропка напісала: «Васілько-ва Тацяна».

— От цяпер ты ўжо даярка, — усміхнулася Кавалёва. — Дык шукай. — І яна пачала раскажваць пра распарадак дня на ферме, пра кармы і рашыне.

Тацяна слухала, запамінала, перапытвавала, чаго не разумела адрозны. У пакой заходзілі і выходзілі даяркі, занятыя сваім клопатам. Ішчэ з іх што-небудзь вясёлае ці смешнае скажа да Тацяны, і ад гэтага ёй становілася яшчэ лепш на душы.

— А работу ўжо заўтра пачынай з рашыны, — прапавядае Кавалёва. — Сёння ж хопіць табе і таго, што пачынае пад пачуццём тут.

Назаўтра Тацяна прыйшла на ферму. Гэта было першы прыйшоўшы на ферму. Яна ўзяла вядо і пайшла да кароў. Дала яна, друтую, трэцюю. Дала і прыкладвала, колькі і дала, ці менш, ці больш, чым дома ад сваёй каровы. Прыкнута, засмучэнная: мала малака. Пасля доўгай адрозны ж трэба карміць кароў. А тады — чысціць стойкі, праходы. Зрабіўшы гэта, можна і на сніданне ісці. Ды не надолга: гэта адзін гадзіна, ужо зноў трэба быць на ферме: выпаскаць кароў на прагулку; атрымліваць кармы. А ў дванадзяць жа — другая дойка. І так цэлы дзень праца.

Увечары Тацяна прыйшла дамоў стомленая больш, як звычайна. Але гэта яе не бянтэжыла. Займаў думкі аб тым, які лепш карміць і даглядаць кароў. Падкараваў і сумніваў, ці здолее яна дабіцца пастаўленай мэты. Кароў не так заахвочваў ад даяркі. Трэба старанна. І Тацяна старалася. Кожны дзень прыходзіла на ферму амаль першай. Карміла кароў удоволь,

таючы сябе. Вачыш, як доўж ён сам карову, не даявляючы нават знаёмым жанчынам: «Пягаў агрубельны вузлаватымі пальцамі саскі, карова хісталася». Ён усё час круціўся ля сваёй воль, якая, як каровы. Але перад ім не стаяў аніводнае асцяж, а добры савецкі чалавек, які трапіў у вялікую бяду. І апрох старо-жытнай любі «да сваёй воль», унікаў, у яго і вялікая любоў да людзей, і пачуццё калектывізму. Пад кулямі здабыў ён паўжывае карова, цяпер адзінага на ўсю вольку. Але яма і цёму думкі карыстацца толькі самому: «Ён усё ж не думае, што яго каняка на другіх працу, не думае аб гэтым і даўно надзеў адмовіўся ад плаці за такое».

Якуб амаль нічога не гаворыў, але пісьменнік і дае магчымасці прасачыць за яго перажываннямі, думкамі, за тым, які ўмацаваўся ўпэўненасць у адраджэнні жыцця і які памерла аднойчы ноччу надзея на вяртання сына: «Нарэшце аднойчы ў поўнач ён прачнуўся ўсё ў поце і аразумев: сын не вернецца, бо яго няма». Але ў той жа час паказвае, які няздольны на неймольны факт, жыццё перамагае, спадзяванне ўваскрэсе і жыццё — у малых, у сэрцы вернай, любячай Насі, у роднай прыродзе. І заключаны карына, дзе на фоне вясёлага неба вымаляваецца сагнутая постаць старога за плугам на каласным полі, нечакана і разам з тым натуральна набылае эпічнае, сімвалічнае гучанне.

Не ўсё ў зборніку М. Лупскава «Прыгнеч». Трапляюцца тут апавяданні проста слабых. Побач з апавяданням «Стары і напачаткі» бледнымі здаюцца такія творы, як «Чэкаўна», «Міс-тэр Сміт», «Адаптацыя». Прычына ў тым, што ў іх пісьменнік ідзе не ўласным яму шляхам вонкавай зямлянасці, а дае галавоўну ўвагу апісанням сітуацыі, звышвай на супадзенні. Усё ж не павіна быць аўтар, які выкарыстоўвае тонкім разуменнем псіхалагічна дзіўна, у апавяданні «Адаптацыя» Азія ў аччонкаў, які дзейнічаюць тут, вельмі ўжо мурдзелісты фантазёр. Паводзіны і разважання другога хутчэй пачуюць педагога, чым дзіцяці: «Трэба на яе падзейнічаць, каб яна змяніла свой характар». А мы не бачым нічога — прападзі чалавек, дый хочына, «Во тут і трэба ёй дапамагчы. Каб чалавек сам убачыў, што ён памылка».

У кнізе, такім чынам, аказаліся сабранымі апавяданні, якія вельмі рэльефна вылучаюцца і моцныя бакі таленту М. Лупскава і яго слабасці. Найбольшай мастацкай пераказальнасцю ён дасягае, калі карыстаецца псіхалагічным аналізам і адлюстраваннем на «малой прасторы» вольны рух душы. Нягледзячы на спробы будаваць творы на

культуры, якую людзі любілі называць каралевай паліцы. Ён абіраў гэты рух і калгаса імя Леніна. Пачаў сёньні кукурузу — што ні год, то павялічвалі плошчы. Каля кароўнікаў з'явіліся глыбокія цэментаваныя ямы. Яны напавялілі сіласам.

Разгарнулася работа па паляпшэнню пароднасці жывёлы. Калгас набыў некалькі дзясяткаў цялушак чорна-пярэстай і буро-палітайскіх пароды, каб стварыць племянное ядро будучай рагатай жывёлы для паступовага абнаўлення маладняка стаўкі.

Узяліся паляпшаць лугі. Пашы. Даяркі прапавядаць выдзеліць палатка для перафармавання ўчастка. Праўдзінае каляса пацягнула іх ішчэ вышэй. Тацяна, як і ішчэ даяркі, пачала вяртацца буды, якая ішла на дадатковы корм каровам.

Людзі не лічыліся з часам, працавалі з усёй душой. І нават ішчэ і прыносілі добры плён. Гаспадарка арцелі машына, расла, калгаснікі з суседніх арцелей прыязджалі сюды пераймаць вопыт, запрашалі да сябе перадавоў калгаса імя Леніна. Не аднойчы ездзіла на такіх запрашэннях і Тацяна Васількова.

Яе слава хутка расла. Пра вопыт перадавоў даяркі пішучы газеты, гаворыць радыё. Яна выступае на нарадах работнікаў сельскай гаспадаркі раёна і вобласці. Яна становіцца ўдзельніцай Усеазаёнай выставкі, зааўдывае дзяціль ішчэ аднаго Савата ў сусветнай. Чарнігаўскай вобласці ўдзельнічае нарада перадавоў сельскай гаспадаркі, і ўкраінцы завуць да сябе ў гасці звычайнае беларускае даярку. Тацяна едзе і там раскажвае аб сваёй рабоце, аб сваёй планах на будучае...

Так, у працоўнай славы магутны, быстралетны крылы. Працоўнае слава ў нашай краіне сама ганарова.

Тацяна радавалася сваім поспехам, хоць, вядома ж, не гналася за славай. Яна працуе па загаду сэрца, і таму слава не ўскружыла ёй галаву. І калі Тацяна убачыла ў газеце срод узаагараджаных сваё прывішчавы, яна некая сумелася, не паверыла сваім вачам. Радзіма адзначыла вышэйшай узаагарадай — ордэнам Леніна.

Гэта было ў 1958 годзе, калі ў Беларусі на нараду перадавоў сельскай гаспадаркі прыязджаў Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў. Тады ж Марыя Осіпаўна Кавалёва было прысвоена высокае званне Героя Савецкай Працы, яна ўдзельнічала ў нарадзе ў Мінску, слухала прамову Мікіты Сяргеевіча.

Тацяна добра памятае, з якім захапленнем раскажвала Кавалёва пра сваю пездку ў Мінск, пра выступленне таварыша Хрушчоў. З не меншым захапленнем слухалі расказ Кавалёвай даяркі.

Спаўняліся новыя, пачынаўся абавязанасці. Успароднаючы паміж сабой у выкананні абавязанасці, даяркі працавалі натхнёна і дружна.

Першынство называлася трымаўла Тацяна. Першынство ў сваім калгасе, у раёне, у вобласці. Нільгя было быць першай. Многія даяркі вобласці атрымлівалі высокія надой малака і, які кажучы, наступалі Тацяна на пяткі. І нільгя было супакойвацца, спыняцца на дасягнутым, трэба было працаваць так, каб і ўзімку і ўлетку каровы давалі шмат малака, каб надой з году ў год узрастаў. Клопатамі і трымаўламі было напояна жыццё Тацяны. Але калі б хто ёй сказаў: «Жыві без гэтых клопатаў і трымаўла», яна б і за што не гадзілася. І яна ведала, што ў сваёй працы яшчэ не дасягнула ўсяго. У рэспубліцы ёсць даяркі, ад якіх Тацяна адстае. Яна шмат чула пра Лізію Іванаву Асіюк з Брэстчыны. Вос на каго трэба раўняцца! Вос бы каго дагнаць.

Гэта стала Тацянінай мэтай і марай. Яна працавала запята, з патроенай энергіяй. Сустрэчына ў газеце артыкул пра Лізію Асіюк — і Тацяна ўважліва ўчытаецца, раздумвае, параўноўвае са сваёй работай.

1959 год прынес ёй новыя поспехі. Але ж і Асіюк перавысіла свае мінулыя паказчыкі, была

што яна адстае — бачылі ўсе. Трэба было як след узяцца за вырашчванне кукурузы, каб вырашыць праблему кармоў. Па ўсёй рэспубліцы разгортаўся шырокі рух за ўкараненне гатай

ЛЕГЕНДА пра абаронцаў БРЭСТА

1 Была вайна. Прайшла вайна. Зноў заручена ціліна. А з краю ў край, з вясні ў вясну Ідуць легенды пра вайну. Аду праслухаць — яна Прышла з-над Буга, дзе аднаўна Вартуныком тутэйшых месці Глядзіць на захад крэпасці.

2 Дзе пеньца Буг паўнаводны, У непагодзе сівіца Імла, Калісьці ў даўняшніх гадах Закаладзена крэпасць была. Яе нававалі на славу, Муры — ад сінны да сінны. І дровы, і дзікія травы Закрылі бетон крэпасці. Ні веер, ні звер, а ні птушка Яе мінаваць не маглі.

3 Але, абудзіўшы трыогу, На нашы лугі і палі, Па ўсіх пагранічных дарогах Нававалі фашысты ішлі. Плыў пах гаркаты па краіне, Пажары ўзяталі да хмар, Ужо бронебойныя каліны Па Мінску наносілі удар. А Брэсцкая крэпасць стала, Ставала, як выспа ў агні.

4 Кароткаю чарнявай ноччу Сном, таемнай халод, Прыходзілі на адзіночцы

5 Крэпасць Брэсцкая! Жалеза і бетон, Наступае вораг з чатырох старон. Недасупна ўзнялася ты гары, З чатырох бакоў абкружана вядой. У салдат адвага і назомны дух, Вораг не праройдзе паўнаводны Буг. Покуць у салдаты у руках сівіцы — Вораг не праройдзе нават Мухавец.

6 Камандзір у дот, праз пасланца-страляка, Да сябе павяў вартуныка — Слухай, дзеці! Ты тут пражывіць свой век. У горадзе ёсць верны чалавек. Хоць ноччу цёмнай, хоць днём, Ты дайлі, скажы, што мы жывём. Слова гэта светлае пра нас У Маскву няхай ён перадаць. Глянуўшы на рэчку Мухавец, Ён на горад паказаў рукою. І наліўся на ішчэ рубец У яго крывавай паласою. Як за лесам знік агонь зыры, Выбраўся быў з крэпасці стары.

7 Дзень, затым і ноч сыйшлі з небасклі, Хто б ім даў падмогу, новых, свежых сіл? У Мінску вораг, ўсюды чорны крыві. Але, крэпасць Брэсцкая, мужна ты стаіш! Зноўку знік гарачы зрок націм І чарговы зноўку дзень настаў. Выжыць, з павятра, разрыўшы На героў падае метал.

8 Глянуўшы ў трубу, сказаў салдат: — На апошні штурм ідзе фашысцкі гад! Ледзь да Брэста катаньнішлі — Зноў каменні Брэста ажылі. Буг афарбавана лютай агні кроў. Мухавец выходзіў з берагоў.

9 Наступалі, лезлі наана ўначы Чорныя фашысцкія сінцы. Трышчав дзён стаў і гул і трэск, Трышчав дзён стагнала крэпасць Брэст. І калі ўжо зноўку хмынула арда, Моўчкі расступілася вада. Там, на спаленай агнём зямлі, Толькі трупы неадружы зямлі.

10 Пасля Буг, спакойны Мухавец, Але тут паданню не канец. З пад руін і поспелу вайны,

11 Салдаты са зброй сваёй. Не ўсім даявляе праўдзца Праз пільнасць дзёраў націм. Сыйшлося іх толькі сто дзяціль У сцену муроў вяскаў. Не чэсі, не славы прасілі І не ратавацца ішлі. Дзя іх была ўсё Радзі. Ці то каменданта заставі, Ці можа каго са стралкоў Сваім камандзірам да праўд Прызначыў атрад смельчакоў. У гэты атрад ваяцкім, У гэты братэрскі саюз, Тутэйшы ўвайшоў вартунык, Сівенькі дзядок — беларус. Падобны да дуба сухого, Як мох той — віткі сівіны, Як быццам ён з веку былога З'явіўся да гэтай вайны. Другі, бязвусны людзі, Кусаючы губы да слёз, Аб радасным марылі цудзе — Прабіцца, адольць свой лёс. А дзе, ім гатучы кашу, Штараз кашалі падліца, Ад староці быў ён бастрышым І смерці ўжо блізка чкаў. Стралялі прамое навалой Гарматы адна за адной. Была цішыня тут кароткай, Яна й не была ішчэнай. Ды так ужо зладжаны людзі Вялікай і прастай душы: Ні слова аб смерці, што будзе, Жывеш — дык страляй і дыш!

12 Дар славацкага выдавецтва

13 Шостая ў рэспубліцы

14 Сорака першы

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

Дзед устаў ля крапаснай сцяны. Ён накіз у горад пералаў. Дзе ж ён той, што дзеда пасылаў? Восем дзяціль і гатуліч нацэй Поўз дзёдок, не сплюшчыўшы вачэй. Ён каменні дотаў раскідаў, Ад адной і да другой ракі. Семдзят забітых адшукаў, Восем чыч, параваных на шматкі. Дзе ж ён той, скажы, бурліны вёр. Дзе з рубцом на твары камандзір? Сорака два ні мёртвых, ні жывых, — Дзе яны, хто адшукае іх?

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

СВЕТ ДУШЭЎНАЙ ПРЫГАЖОСЦІ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

Галоўны герой апавесці — чырвонаярмейскі Іван Чыжык. Праз мноства пераходоў і выпрабаванняў ён прабіваеся з крэпасці да арміі. Ён з тых, што паміралі, але перамаглі.

Заклучны раздзел «Над кручамі» тым і моцны, што паказвае непрадольную ўпартасць у барацьбе, волю да перамогі нават тады, калі няма ніякай надзеі. Чыжык кінуў фашыстамі ў засідку. Мы бачым яго перажыванні, мыслем думкі. Так жыва ў душы, у думках уявілі ён сабе ўсё, што ён павінен страціць назаўсёды — жонку, каханую Зося, будучыню, што любіў, якая была, будучыню, прымушаючы шукаць выратавання. Унікаючы ўспаміны і адзіны з іх — спеў надломленага чароту, ціхі і далёкі, пераплітаецца з тоўным скрыпам адраваў дошкі. Наратваецца спадзяванне. Чыжык пачынае верыць у выратаванне Чыжыка, хоць падрабязна ўсё кажа, амаляў яна, а толькі намяк, і ўсё гэта падобна, на шуд. Вершнік і радуецца, таму што ведае: Чыжык ратаваўся не толькі дзяля сябе, ён зноў, як і раней, прабыў у стэры бясу.

І ўсё ж, нягледзячы на ўражлівы ўступ і заключэнне, апавесць пакідае пачуццё незадаволенасці. Эпічны пачатак стылістычна не звязаны з працягам і робіць уражэнне вольнай галавы на малым шэце. Ён патрыбуе апісання падзей такога ж буйнага маштабу. Аднак у далейшым мы сочым за лёсам аднаго толькі Чыжыка.

„І ДЗЕ ГАСЦІННА У ДЗВЕРЫ“

ЛІСТ З УКРАЇНЫ

Хто з амагараў пазілі на Украіне не ведае шырыні пэтычных радкоў класіка беларускай пазілі Яні Купалі:

Украіна, цвечце любі, Сонцам гаданым... «Пазілі Купалі — гэта квітнеючы і думкіны сад, дзе сабраны водар беларускай зямлі», — сказаў пра яго вялікі пэтраў Іван Купалас у прадмовы да кнігі Яні Купалі «Выбраныя», якая выдана на украінскай мове ў Кіеве ў 1947 г.

Такой жа высокай ацэнкі, бяспрычынна заслужыўшы, і творы самога Яні Купалас, які шырока вядомы на украінскай зямлі.

Цікава, дзе творцы Купалі і Калас усе ўзрастае, і 80-гадз абодва пэтраў, якое набліжаецца, несумненна, гэтак жа шыра будзе адзначана на Украіне, як і ў роднай Беларусі.

У адным з даваенных вершаў Я. Калас пісаў:

І дзе гасцінны ў дзверы, У чум, кілаш, аў, Кім Шаўчэкам, Руставелі, Пушкіні і Дзямбелі. Сёння можа ішча дадаць, што, як браты, прыйшлі да Украіны (і не толькі да Украіны!) і класікі беларускай літаратуры.

Дастаткова прывесці гэты прасты факт. У сале Высоцкі Дубровіцкага раёна на Ровеншчыне, дзе я жыў, працуючы добра ведаючы творы беларускіх пісьмнікоў ажно не трох мовах: украінскай, рускай і на роднай мове беларускай.

Працуючы на наша раёна спадарожнічавы з працуючымі Сталінскага раёна Брэсцкай абласці, а гэты спрымае таксама і культурны густ прадаставіўшы двух братніх народаў.

У бібліятэках вёскі — школьнай і масавай сельскай — нямае твораў беларускіх літаратараў і, звычайна, найбольш Я. Купалі і Я. Калас.

Пятро КРАСЮК, в. Высоцкі на Ровеншчыне.

Юбілей бібліятэкі

Бібліятэка імя А. С. Пушкіна ў Бабруйску — адна са старэйшых масавых бібліятэк на Магілёўшчыне. Яна была адкрыта 60 год назад.

Некалькі шафаў з кнігамі ды каля двухсот чытачоў а ліку заможных жыхароў горада — вось і ўсё, што складала бібліятэку ў гады царскай улады.

Сёння бібліятэка мае светлую і сярэднябюджэтную залу, хатні абсталяванне. Пастаянным чытачым яе кнігі ўзбудоў сем тысяч абдрукаваных і кніжасховішчы 60 тысяч экзэмпляраў кніг, часопісаў і брашураў па ўсіх галінах ведаў. Бібліятэка штогод выдае сваім чытачам па 180—200 тысяч кніг. А разнастайны масавыя мерапрыемствы па прапагандзе кнігі іх і не перапыняць. Галоўнае — вынік гэтай работы.

Бібліятэцы прысвоена высокае званне «Лепшая гарадская бібліятэка Магілёўскай вобласці».

Дзяні Грамадскі Бабруйска ўрачыста адзначыла 60-гадз свай бібліятэкі. У гарадскім парку культуры і адпачынку адбыўся з гэтай прычынай ўрачысты вечар.

В. АРЦЕМ'ЕВ.

Вялікі поспех у працоўнай Гродна карыстаецца танцавальны калектыв Палаца культуры тоінкасу-конікага камбіната. У ім удзельнічаюць тэатры, прадзільчыцы, слесары, дзеці тэатральна-шклячэў.

На здымку: адна з актывных удзельніц самалейнасці Палаца культуры камбіната Маргарыта Круцэлева рыхтуецца да танца «Ярошка».

Фота А. Пераходзі.

Фотакроніка БЕЛТА.

зямлі, у паўпрытомнасці ў крэпасці, і калі помніць за расстрэл камісара, і калі адмаўляцца ад «сваго прыстаўшча» ў гасціннага Патапа Дзяменцэвіча, і калі б'е ворага ў тыле, і калі вырываецца з засідкі. Але патрыстызм — гэта агульная дэманічная тэма. У кожнага ўдзельніка вайны быў свой, індывідуальны шлях развіцця характару і светапогляду. І ў паказе, раскрыцці гэтага працэсу, у пазнанні яго чытачом толькі магутная выхавачая сіла літаратуры. Імяна яе не хапае твору М. Лупскава.

Два месяцы абароны крэпасці — суровая школа. Але яна паказвае, што шматбакова адлюстраванай ва ўсёй шматнацыянальнай савецкай літаратуры, пісьменнік павінен быў знайсці новыя фарбы, сітуацыі, якія дамаглі б раскрыцці ў савецкім чалавеку тое, што здолел убачыць і паказаць толькі гэты мастак, ён і толькі ён. А між тым у апавесці адлюстраваныя сітуацыі, якія ўжо шмат разоў апісаны. Развіццё дзеяння, багатае жыццёвымі імгненнямі, падзена толькі ў агульных рысах вайны, надзвычайна падзея, якая ўварвалася ў жыццё, у лёс многіх людзей, у прыватнасці ў лёс Івана Чыжыка, — вайна. Чалавек прапастаўлены вайне. І гэты прапастаўлены было б шматнацыянальнаму, калі б пісьменнік паказаў унутранае развіццё вобраза з усёй пружнасцю і псіхалагічнай паслядоўнасцю. Але пісьменнік у далейшым выкладу пачынае сваю надзейную зброю. Вобраз Чыжыка статычны на працягу ўсёй апавесці. Чыжык увесь час аднолькава стойкі і адважны, нібы такім ён і нарадзіўся. Пры гэтым як быццам усе паводзіны Чыжыка і матываваны ім, гэта хае пачуццё бязмежнага патрыстызму; і тады, калі ён змагаецца да апошняга патрона без яды і

Недахопам апавесці з'яўляецца і тое, што надзелены характарам — няжы сабе нават у статыцы — адзіны толькі Чыжык. Гэта ваявае, мужык, рашучы, сумленны чалавек вялікай душы, якая зольна ўмясціць і вялікую любоў, і вялікую нянавісць.

Астатнія персанажы нежыццёвыя і нават умовныя, асабліва найбольш важныя і блізкія Чыжыку — Зося і камісар. Зося — гэта цень Чыжыка, камісар — уславяненне абавязку і сумленнасці. Так, нягледзячы на вялікі пачатак і поўны аптымізм, дэма і псіхалагічна абгрунтаваны канец, апавесць пакідае ўражэнне добра задуманага, але недабудаванага дома.

Калі прыгледзецца да дат пад твораў, дык заўважым адну асаблівасць — усе лепшыя апавяданні зборніка датаваныя шасцідзясятымі годам. А гэта значыць, што творчасць М. Лупскава знаходзіцца на ўздыме.

М. СТАЛЯРОВ.

ГЭТА ЗРОБЛЕНА КІТАЙСКИМІ МАЙСТРАМІ

У Дзяржаўным мастацкім музеі БССР знаходзіцца выстаўка твораў прыкладнага мастацтва кітайскіх майстроў. На здымках: вырабы з косці — ваза і шар з адлінаццю шарамі ў сярэдзіне.

ПРА ДОБРАЕ НА УВЕСЬ ГОЛАС

Вёска Яроміна — цэнтр калгаса імя Сталіна Гомельскага раёна. У ёй больш чым тысяч дзяуроў. За гады Савецкай улады тут адбыліся вялікія змены. Старае вёска з царквой і паўразрушанымі хатамі знікла. На яе месцы вырастае новая калгасная вёска з радзіё і электрычнасцю, Домам культуры. Летась прыбытак сельгасдаршлі склаў каля васьмі мільёнаў рублёў (у старых грошах). З кожным годам расце грамадскае багацце, паліпшаецца жыццё калгаснікаў. Вялікія планы азначаны сельскай праўдзі на бліжэйшыя гады. Сёлетня ным змагаюцца за атрыманне на сто гектараў сельгасугоддзя на 100 цэнтнераў мяса і па 475 цэнтнераў малака.

Патрыстызм і паўшчыня перадавы вопіт, дамагавы працяжым бёскі выкарыстаў усе магчымасці росту сельгасдаршларай прадуцтва, дэмаінова выкарыстаў сямігадовы план развіцця калгаса — вось што ставіць у цэнтр увагі работнікі культуры аршлі.

Аб найбольш цікавых формах гэтай работы, якая садзейнічае мабільнасці сельскіх працаўнікоў на далейшыя поспехі, расказваюць Б. Матвеева і Г. Клябань у брашуры «У нагу з жыццём», якая на ўвагу выдана Белгасаршдавецтва.

Далей за межамі Яроміна вядомы імямі свідарак Л. Чайкова, дэмаі, дэмаі А. Пушчынскай, імяні А. Храніна, брыгадзёрка комплекснай брыгады П. Чайкова, маладога трактарыста І. Волскага і імяных. Зрабці іх вопыт дабываюць усе калгаснікі — галоўнае ў рабоце Дома культуры.

Сіламі грамадскай падрыхтаваны наглядныя атэіацыі, якая трыпнымі словамі і канкрэтнымі лічбамі расказвае аб поспехах перадавой аршлі, аб іх задачах на будучае.

Вялікая ўвага аддаецца правядзенню тэматычных вечараў. Аб адным вечары сустрачы моладзі з членамі брыгады, якая змагаецца за званне камуністычнай, расказваецца на старонках брашуры.

Клубныя работнікі ў час падрыхтоўкі нечара не адзіны раз падымаюцца на фермах, гутарылі з асяцінкім, дэмаі, свідаракмі. Актывісты рыхтавалі да вечара плакаты, заклікі, дэмаі, стэды, кніжныя выстаўкі ў Дома культуры, на жываагаворчых фермах, у брыгадах былі вышываны абы.

Вечар адкрыла член камітэта камсамолта Т. Кеешка. Яна расказала аб тым, як працуе моладзь, аб яе поспехах, аб азначанні руху ўдзяжнікаў і брыгад камуністычнай працы. Затым выступілі наватары.

Як паведамаюць аўтары брашуры, хутка пасля вечара ў спадарожнічавы званне калектыву камуністычнай працы ўключылася ажно кукурузаводы, якім кіруе камсамолка Е. Чайкова.

Для клубных работнікаў шыкавы раздзел брашуры «Гартуючы старонкі», які расказвае пра вусныя часопісы. Іх калгасны Дом культуры пачаў выпускаць не так даўно, але яны надзвычай падабючы калгаснікам.

Яромінскія культурна-асветныя работнікі ўмею прапагандуюць сельгасдаршларую літаратуру. Яны расказваюць калгаснікам пра новыя творы, арганізуюць гучныя чытанні газет, часопісаў. Сёння ў Яроміна няма ні аднаго дэма, калгасніка, дзе б не чыталі кнігі. Сельгасдаршларая літаратура складае значную частку кнігавыда.

Работнікі Дома культуры не абмяжоўваюцца вядачым кнігі. Яны часта тасці ў паводу і жытцёвыя адкрыты доступ да кніг, ёсць выстаўкі, бібліятэчныя плакаты, рэкамендацыйныя спісы літаратуры.

Вялікую дапамогу ў распаўсюджванні кніг аказвае бібліятэка актыў — людзі, якія па-спадарожнічавы любяць кнігу. Грамадскіх распаўсюджвальнікаў кнігі М. Ільшэнка, В. Гачэно, Л. Канялёва, Н. Дзюбалава, Н. Гулава абласное ўпраўленне культуры ўнагарадзіла граматымі.

І. ПЯТРОВ.

У літаратурным архіве

— Якія дакументы таступілі за апошні час у Цэнтральны дэмаінавы архіў? — тэмае пытанне зацікавіла чытачоў нашай газеты.

Старшы навуковы супрацоўнік архіва К. Кімавае адказаў:

— Адно са старэйшых паэтаў Беларусі Міхаіл Машара перадаў свае дакументы за 1928—1959 гады. Сярод іх вершы, напісаныя пэтрам у турме «Лужыцы» ў Вілені, дзе ён прасідаў чатыры гады ў часе ў рэвалюцыйны перыяд. Множы цікавыя творы, напісаныя Міхаілам Машарам у 1930—1936 гг. Тут цытуем першы «На перамогу», «Я самага жывы і радзімы», «Іноў аяна і шлох адраджэння». Нацыя песні цыпер не вядомыя, «Чорт у падпечы» (1935) і іш.

У гады Вялікай Айчыннай вайны М. Машара знаходзіўся на Калянінградскай фронце і ў штабе партызанскага руху. Ім у архіў перададзены фельетоны і артыкулы, напісаныя ў гады вайны. Пасляваенныя гады пэтраў займаецца перапіскамі на беларускай мове першаў І. Мяснішчэнка, М. Рыскавіча, В. Волка, П. Кармова, А. Міцкевіча, Ю. Туліма. Рукапісы перададу таксама пэтраў ў архіў.

Удзельнік Міхаіл Васілька перадаў свае рукапісы, фонд паэта. Вялікае месца ў фондах М. Васількі займаюць яго творы, зыхавалі староні рукапісаў зборнікаў.

Бібліятэка калгаснага Дома культуры часта праводзіць канферэнцыі чытачоў. Тэмы іх самыя разнастайныя. Прапагандзе перадавога вопыт аддаецца асабліва ўвага.

Аўтары брашуры расказваюць аб арганізацыі і ролі нагляднай аршлі ў прапагандзе перадавога вопыт у сельскай гасдаршчы.

Гэта цікавая брашура акая значную дапамогу сельскім культурна-асветным работнікам у іх рабоце. Пэтрам з гэтым, трэба сказаць, што раздзяка недастаткова дамагала аўтарам брашуры больш поўна і канкрэтна раскрыць вопыт работы калгаснага Дома культуры. Пра многія харысныя справы ў брашуры сказана мімаходзі.

Узвеш, напрыклад, раздзел «Радзіца на перадавой» Га-воры ў ім ідзе толькі пра першую частку маладзёжнага тэматычнага вечара. Аўтары прымушаюць чытача верыць у тое, што арганізавана поўна і другая частка вечара: канцэрт мастацкай самадэмаіцы, гульні, танцы, атрымныя, вясёлая дэмаі. Барта было б расказаць і пра амест канцэрта, пра яго ўдзельнікаў.

Нешчым атрымныя апошні раздзел брашуры. Аўтары, чамусьці, больш гавораць пра планы на будучае, чым пра выхавальную і культурна-масавую работу ў сучасны момант.

І. ПЯТРОВ.

Краса зямлі

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й і 4-й стар.)

па-ранейшаму наперадзі. І ўсё ж дыстанцыя паміж дзюма дэмаі зменшылася.

Тацяна вырашыла ў 1960 годзе змагацца за налоў 5 500 кілаграмаў малака ад кожнай каровы. Яна перайшла за Кавалевы, ці можна браць такое высокае абавязальнасць, і тая сказала:

— Цяпер табе гэта па сіле, Таня. Яна ўсімхнула лагодна і з малярскай ласкай у голасе сказала: — Радуюся я, глядзячы на цябе.

А Тацяна нагадала той ужо не блізка час, калі Марыя Осіпаўна атрыла яе ішці працаваць на ферму. На душы ў Тацяны разлілася цепення, атарнула радасць, што яна спраўдзіла налё і гэтай добрай, умудрай жыццёвым вопытам жанчыны.

— Што ж, паспрабую, — веседа адказала Тацяна.

Пачаўся новы этап у яе працы.

Гэта ішоў другі год сміголігі. Уся савецкая краіна жыла вялікімі здзяйсненнямі. «Сямігадоўку» дэмаіраваў — гэты заклік авалодаў думкамі і імкненнямі незлічальнай арміі змагаючыхся за камунізм. На перадавой лініі барацьбы была і Тацяна.

Яна марыла ўступіць у рады Камуністычнай партыі. Усе высокія камуністы ведалі яе: свае ж людзі, з аднаго калгаса. Ёй далі рэкамендацыі стары камуніст І. А. Скаршчю, сакратар партыйнай аршлі І. А. Адашчыка, а таксама камсамольскай аршлі І. А. Адашчыка. Тацяна не сумнявалася, што яе прымуць, але ўсё роўна моцна хвалявалася. Вялікая партыя камуністаў прыме яе ў свае рады. Тая партыя, што вядзе краіну ў светлую будучыню — у камунізм. Тая партыя, што зрабіла ішчэ абы, Тацяна, як і мільёны ішчых... Як жа не хвалявацца!

І вось збраўша калгасны партыйны сход. Ён разлідава Тацяніну заяву. Проста ўсё і, разам з тым, урачыста, строга, так, што запамінаў на ўсё жыццё, як ён б'еца ў тых хвілінах таё сэрца і дрыжыць голас, калі адказвае на самыя простыя пытанні, што задаюць табе камуністы. Выступілі Скаршчю і старшыня калгаса Козыраў. Яны гаварылі пра Тацяніну працоўны подзвіг.

А потым прагаласавалі. Ну, вядома ж, аднагалосна. Яе сталі ішчываць, і толькі цяпер пакінула Тацяну саванасць, ішчэ абы ўсё смеха азярыла яе твар.

Праз некалькі тыдзень (гэта было ўжо ў снежні) Тацяну выклікалі ў райком партыі, на зацверджанне паставы агульнага сходу партарганізацыі калгаса Імя Леніна аб прыёме яе кандыдатам у члены КПБ. Сакратар райкома партыі хортка пазнаў Імя Леніна, а таксама справай Тацяны Васількавай. Тут яе ўсё ведалі, і было задзлена толькі адно пытанне:

— Як выконваеце свае абавязальнасць панадо малака?

— Ужо выканала, — прамовіла Тацяна.

— Так, яна ўжо выканала, — услед за ёю сказаў сакратар райкома і звярнуўся да Тацяны: — Можна рапартаваць, Тацяна Вяржэеўна. Вішучы і дэмаі!

Там жа, у райкоме, пасля пасаджэння бюро, Тацяна трапяткоў рукам падпісала наступнае пісьмо ў ЦК партыі і ва ўрад рэспублікі: «Рыхтую дастойную сустрачку чарговым Пленуму ЦК КПСС, я перавыканала свае гадавыя саванасць абавязальнасць наладзіла на 5 500 кілаграмаў малака ад кожнай каровы сваёй групы, на 20 снежні наладзіла на 5 540 кілаграмаў. У гэты радасны дзень і прыняты кандыдатам у члены вялікай партыі камуністаў. Гэта вялікая падзея ў маім жыцці».

Праз некалькі дзён яна атрымала тэлеграму, у якой гаварылася:

«Цэнтральны Камітэт КП Беларусі і Савет Міністраў БССР вышучуць Вас з паспяховым выкананнем узагата на 1960 год саванасць абавязальнасць па налоў ад кожнай замачанай каровы на 5 500 кілаграмаў малака».

Жадаем Вам, Тацяна Вяржэеўна, новых працоўных поспехаў, добрага здароўя і ішчывы ў абысці жыцця».

Тацяна некалькі разоў перачытала тэлеграму. Ішчэ пачуўся ўсё яе істога. Гэта было ішчыве перамогі.

Заваяваны яшчэ адзін вялікі рубж.

ВЯСНА ўбравалася ў мош. Зацвіталі сады. Пахучыя лілкі істочкі выкідалі волькі ды барозны.

Чалавек заўсёды радуе вясню, яна будзіць глыбокія струны яго душы, кіча быч маладым і дужым.

Тацяна ішла на ферму, і душа яе поўнілася гэтым адуваннем вясні.

Над нейчым гародчыкам звисала пішчэнае голле ў кешні, задала талі сады. Пахучыя лілкі істочкі выкідалі волькі ды барозны.

Чалавек заўсёды радуе вясню, яна будзіць глыбокія струны яго душы, кіча быч маладым і дужым.

Тацяна ішла на ферму, і душа яе поўнілася гэтым адуваннем вясні.

Яна ішла і думала пра гэты пэтыстак, і марыла, якія будучыя дэмаі, калі павырастаюць. Іх ужо тры: меншая, Люба, нядаўна нарадзілася, яна яшчэ крохельная, як гэты вішчэй пэтыстак. Сын Сашка ўжо закінчвае першы клас, ён старэйшы.

— Буду Гагарыным! — заявіў Сашка ўчора. Тацяна ўсімхнула, прыгадаўшы гэтыя яго словы.

Думкі яе папылілі ў ішчым кірунку. Веліч подзвіг першага касманаўта Гагарына зноў, у каторы раз за гэтыя дні, паўстаў перад Тацянай. Як яна дзілілася і радалася, калі пачула пра падлет у космас чалавек! Ды ці адна яна — уесь калгас, усё краіна закіпалася. Гэта ж было толькі чатыры дні назат. Тацяна, пачуўшы вялікую навіну, усклікала: «Вось гэта ды подзвіг! Які ішчэ абы чалавек!» Назоўра перадаваў прамоу М. С. Хрушчова, і радасна Тацяна было пачуць словы аб тым, што подзвіг Гагарына — гэта гераічная праца ўсяго савецкага народа — рабочага класа, сялянства, інтэлігенцыі. У тым ліку і яе, Тацяна, праца. Радасна ўсёвядалася, што гэты старані ўлаваюцца няжыя сабе адной малосенскай кропелі ў вялікую працу народа.

І хочацца рабіць ішчэ лепш. Летась сярод калгасных дзярж яна заняла другое месца, ёй не ўдалося дагнаць Лілію Асію. Сёлетня доўгі час Тацяна не працавала, была ў дэмаі адпачынку. Але ж яна ішчэ маладая, ёй толькі дзевяць воем год, наперадзе ў яе ішчэ жыццё. Яна яшчэ паспаборнічае за Асію!

Тацяна зайшла ў кароўнік, пачала выганяць на прагулку кароў. Тым выхадзілі паслужыцы, спаважна, адна за адной: Незабудка, Ліса, Рамашка, Нежыня... Мянушкі ўсё такія ласкавыя, так называе кароў мог толькі чалавек, які душэўна любіць сваю работу і бачыць у ёй высокае хараство жыцця...

— Хутка на пашу пойдзеце, рагулкі, — пра-

мовіла Тацяна, быццам каровы маглі зразумець яе.

Да Тацяны падыйшла Марыя Осіпаўна, сказала: — Загляні ў чырвоны куток, Таня, касір прышлі грошы выдаваць.

— Добра, — адказала Тацяна, — вось атрымаю каршы, узрадуеся трохі і зайду.

У кароўніку закіпалі і ішчэ дэмаі. Шмат год працуе разам з імі Марыя Осіпаўна. Пасябрала, зніклася. А час жа ішчэ не дагоніць, не вернеш, ужо не маючая Марыя Осіпаўна: даўно шосты дэмаі ідзе, здароўе ўжо не тое. От нядаўна дэмаі і да доктара ішці, тут сказаў: палжыце трэба ў пашчлі, адлечыце трэба. А Марыя Осіпаўна не можа без работы, усё жыццё яна аддала калгаснай справе і ішчэ адна пахадзіла ферму. Працуем яшчэ не адзін год! — веседа кажа яна сабе і падыходзіць да адной дэмаі, да другой, перакідаваецца з імі словамі. Потым ідзе на склад, дзе дэмаі атрымліваюць каршы. Так у кліпатах і мінае гадына, другая. А тады ўжо дэмаі пачынаюць дойку кароў, і Марыя Осіпаўна вяртаецца ў чырвоны куток.

Там ужо была Тацяна. Расчараваная ад работы, у белай хустцы, якая ішчэ больш адцягвала маладую чырвану шчок, Васількава чакала Марыю Осіпаўну. Неўзабаве сталі заходзіць і ішчэ дэмаі. Яны прыносілі вёдры белага, думнага, пеністага малака.

У гэты час у пакой зайшлі дзе дэмаічкі ў школьнай форме, з пінжэрскамі галштучкамі: адна — білявая, са светлымі ішчымі коскамі, другая — чорнечыя, з ішчымі карымі вачынкамі. Дэмаічкі трымалі ў руках бітчычкі.

— Па малако прыйшлі? — спыталася Марыя Осіпаўна.

— Ага, — адказалі дэмаічкі.

Гэта школьнікі ў час вялікага перапынку паміж званіткамі атрымліваюць па ішчымі свежэга малака, і вось воле пасланшю прыйшло на гэты год. Добрая рэч!

Марыя Осіпаўна паірава на гэтых сімпатичных, мілых дэмаіччых і думала, што, магчыма, праз кожны год нехта з іх, а мо' і абедзве яны прыдуць сюды ўжо дэмаічкі, маладымі гаспадынямі фермы. Гэта будзе ішчэ адно пакленне змагаюча за будучыню. І, думачы пра гэта, Марыя Осіпаўна адувала сабе дужышчы: справа, якой яна аддала ўсё сваё жыццё, заўсёды будзе ў надалейшых руках.

Дэмаічкі атрымалі малако і пайшлі, а іх вобразы доўга ішчэ сталі ў вачах Марыі Осіпаўны. Яна запісала ў табель надоі кожнай дэмаі. Жыванцы перакідаваліся словамі, хваляліся, хто колькі налоў, жартавалі, сміяліся. Нарэшце, дэмаічкі разыйшліся.

Кавалев адраваў малака, ішчэ раз прабегла вачыма табель налоў. Тацяна Васількава, Аляксандра Лукомская, Алена Чыжова, Тамара Крываногова, Аляксандра Грамыка. Цудоўным, працяжым жанчыны. Ну, не ўсе яны надоб